

UVI hos äldre antibiotika eller inte

250409

Lina Åberg Familjeläkare HC Domsjö, representant STRAMA

UVI

- Vanligaste orsaken till antibiotikabehandling hos äldre.
  - 23 000 recept skrevs på ”urinvägsantibiotika” i Västernorrland 2018 (ca 20% av antibiotikabehandling i primärvård).
  - Var 3:e person över 85 år får minst en kur/år mot UVI.
  - Ingen annan åldersgrupp får så mycket antibiotika.
-

Behövs antibiotika?

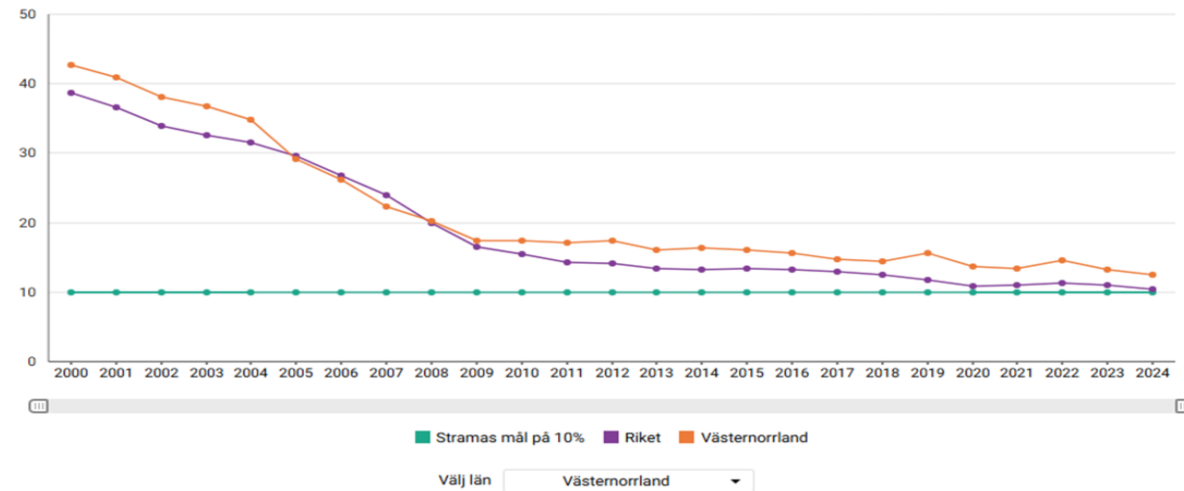
- Aldrig vid virusinfektion!
  - Ibland rel blygsam nytta vid bakteriell infektion
  - Avvakta?
  - Med tanke på resistensutveckling – ej antibiotika “för säkerhets skull”
-
- A large yellow triangle is positioned in the bottom right corner of the slide, pointing towards the top right.

Resistensproblematik

- Ökad resistens mot antibiotika - svårare att behandla och bota olika former av infektioner orsakade av bakterier
- 2016 rapporterades drygt 15 500 fall av anmälningspliktig antibiotikaresistens i Sverige.
- 2050 tros antalet fall vara drygt 70 000, det vill säga mer än fyra gånger fler än idag.
- Sammanlagt kommer antibiotikaresistensen ha kostat samhället cirka 16 miljarder kronor från 2018 till 2050

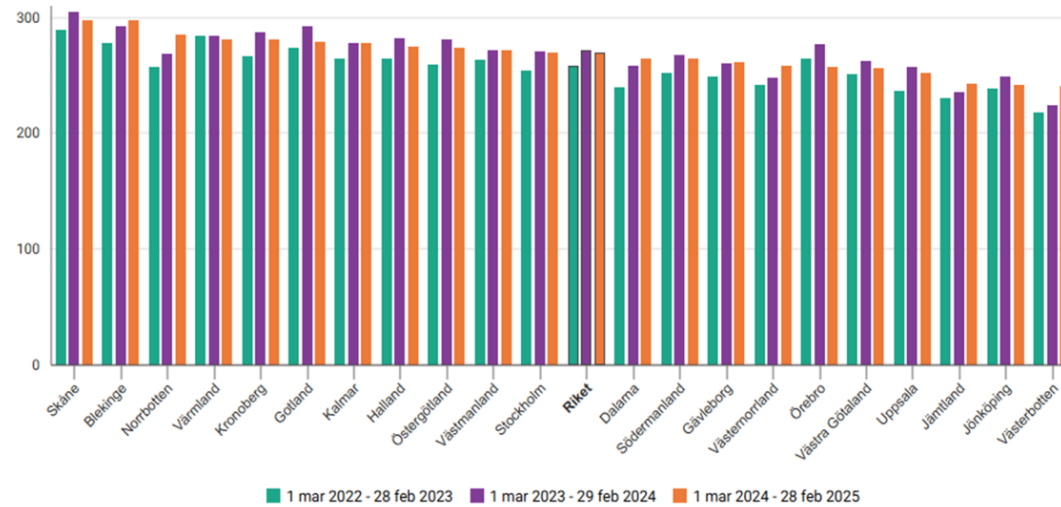
Andel recept, procent

Förskrivningsindikatorer för urinvägsantibiotika efter region och år. Andel recept (procent)

Recept per 1000 inv

Försäljning efter region och löpande 12-månadersperiod. Recept per 1000 inv, J01 exkl metenamin

”Nya” behandlingsrekommendationer-2017

BEHANDLINGSREKOMMENDATION

Läkemedelsbehandling av urinvägsinfektioner i öppenvård – behandlingsrekommendation

Introduktion

Denna behandlingsrekommendation omfattar initial handläggning och antibakteriell behandling av urinvägsinfektioner (UVI) i öppenvård. Sedan Läkemedelsverkets föregående behandlingsrekommendation om UVI hos kvinnor publicerades år 2007 har resistensläget förändrats. Den här rekommendationen omfattar även män och barn.

Behandling av bakteriella STI (sexuellt överförbara infektioner, *sexually transmitted infections*) omfattas inte av detta dokument då separat behandlingsrekommendation om dessa infektioner från 2015 finns tillgänglig på www.lv.se/sti.

Behandlingsrekommendationen baseras på ett expertmöte som arrangerades av Läkemedelsverket den 26–27 april 2017. Vid mötet deltog representanter för berörda medicinska specialiteter samt experter från Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket.

Till grund för behandlingsrekommendationen finns bakgrundsdocument, som innehåller referenser och baseras på vetenskaplig evidens avseende diagnostik, handläggning och antibiotikabehandling av UVI, samt produktresuméerna för respektive läkemedel. Rekommendationer för situationer där evidens saknas eller är otillräcklig baseras på konsensus i expertgruppen. Hälsoekonomisk värdering ingår inte i Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer.

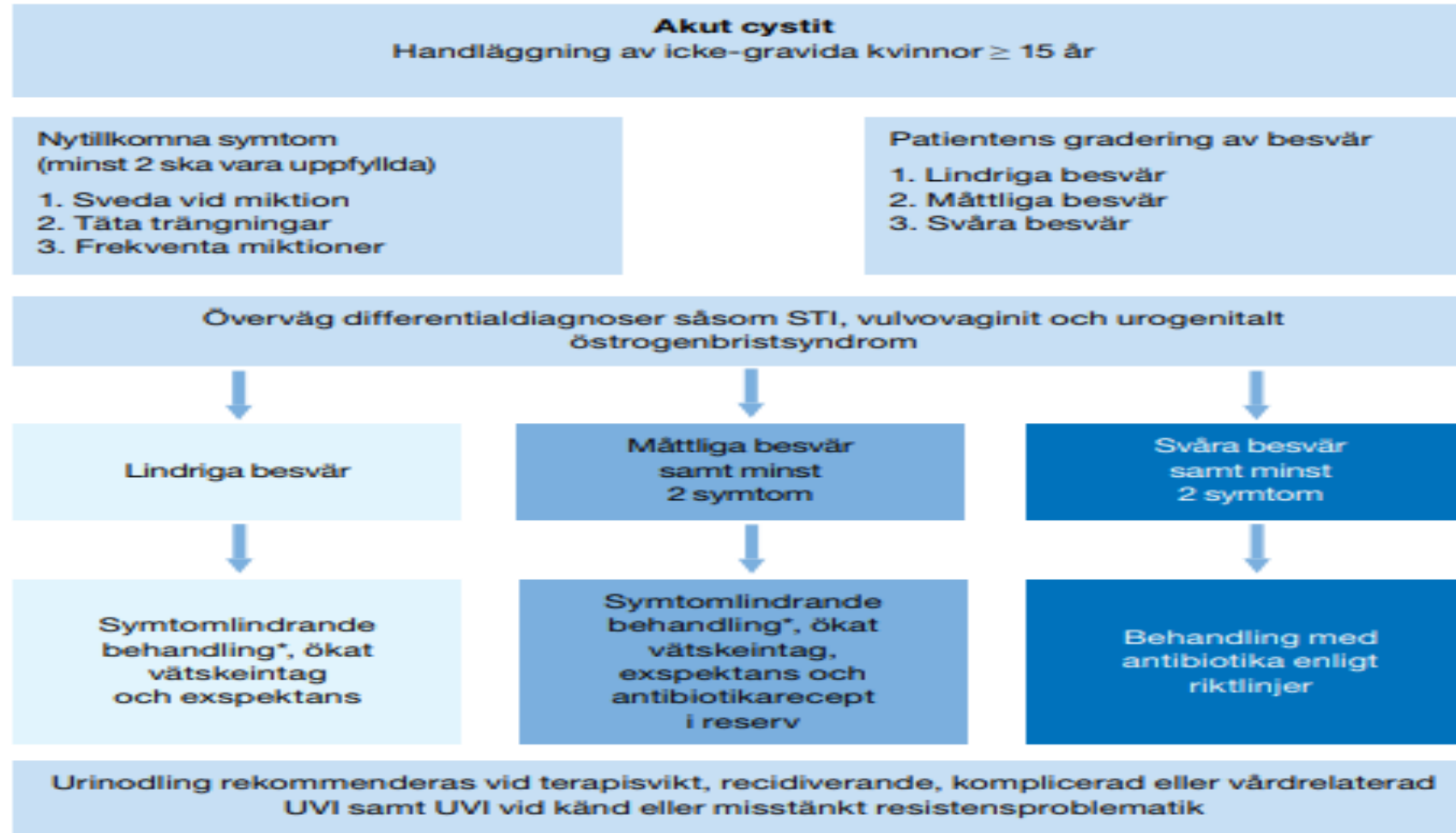
Definitioner, epidemiologi och etiologi

Definitioner

Urinvägsinfektion (UVI) omfattar alla infektioner i urinvägarna (njarar, urinledare, urinblåsa, urinrör) med samtidig förekomst av bakteriuri. Hos män inkluderas även bakteriella

I gruppen äldre är prevalensen av asymtomatisk bakteriuri (ABU) mycket hög hos både kvinnor och män. Detta kan leda till tolkningsvårigheter vid positivt utfall av laboratorietester (urinstickor och urinodling) då fynd av signifikant bakteriuri inte är synonymt med en behandlingskrävande infektion.

Figur 1. Algoritm för handläggning av akut cystit hos icke-gravida kvinnor.

*Smärtlindrande receptfria läkemedel

Symtom och diagnos

- Sveda vid miktion
  - Täta trängningar
  - Frekventa miktationer

  - Två symtom räcker för diagnos

  - Urinsticka behövs egentligen inte, den har rel låg känslighet.
  - Alla bakterier ger inte positiv nitur.
  - Vita blodkroppar på stickan är väldigt ospecifikt.
-

Greta

82 år

- Bor på SÄBO
- Sista veckan förvirrad, urinen luktar illa och urinstickan är ful.
- Urinodlingen visar växt av E Coli.
- Ingen feber, ingen KAD.
- Vad man vet har Greta inga besvär från urinvägarna.

Har Greta en UVI?

Räkna nytillkomna symtom

1. Sveda vid miktion
2. Täta trängningar
3. Frekventa miktionser

Minst 2 symtom ska finnas!

ABU – asymtomatisk bakteriuri

- Upp till 50% av alla äldre har bakterier i urinen utan att det ger besvär.
- ”Snällare bakterier – skyddar mot allvarligare infektioner
- Ger pos urinsticka och urinodling, läkarordination.
- Hälften av alla vårdtagare på särskilt boende har i en studie från VGR positiv nitrit och/eller vita på urinstickan.

ABU – asymtomatisk bakteriuri

- Ska inte antibiotikabehandlas!
- Antibiotika vid ABU ökar risken för:
  - Symtomgivande UVI, ”snällare” bakterier ersätts av ”styggare”.
  - Resistent bakterier
  - Biverkningar, tex clostridieinfektioner.

Att förskriva urinvägsantibiotika utan att först ha uteslutit andra mer troliga orsaker till ospecifika besvär kan utgöra en **patientsäkerhetsrisk** eftersom andra tillstånd då riskerar att förbli odiagnostiserade och obehandlade.

Ospezifika symtom

- Ospezifika symtom såsom oro, förvirring, trötthet utan *samtidiga akuta symtom från urinvägarna* orsakas i regel inte av akut cystit. Individuell bedömning!
  - Tänk på: läkemedelsbiverkningar, förändringar i omgivningen, dehydrering, förstoppning, urinstämna, andra sjukdomar, högt/lågt blodsocker, demens som fluktuerar....
-

Samtidig demens

- Svårbedömt! Man kan dock komma långt genom att bara observera!
- Kissar oftare?
- Ojar sig vid miktion?
- Grimaserar vid miktion?

När ska äldre behandlas för UVI?

- Vid nyttillkomna besvär från urinvägarna
  - Sveda vid miktion
  - Täta trängningar
  - Frekventa miktionser
- Starkt illaluktande urin är ingen indikation för antibiotika!

Kateterassocierad UVI

- Det är vanligt med överdiagnostik av kateterassocierad UVI
- Mekanisk påverkan av katetern kan ge UVI-liknande symtom som sveda, trängningar och urinläckage
- UVI är sannolik vid feber och nytillkomna symtom från urinvägarna eller vid feber och akut stopp för urinavflödet

Kateterassocierad UVI – hur odla?

- Kateterbyte, ta blåsurin ur den nya för urinodling
  - Kort kateterduration, urinodling: Punktion av kateterslangen (endast silikon- och latexkatetrar) nedanför förgreningsstället efter det att slangen varit avstängd 30 minuter.
-

Anna 78 år

- Medicinerar för hypertoni och hypothyreos.
- Demens
- Sedan igår vill hon gå och kissa betydligt fler gånger än hon brukar och på natten hann hon inte till toaletten utan det kom i sängen.
- Grimaserar lite vissa toalettbesök.
- Ingen feber
- Ingen KAD

Räkna nytillkomna symtom

1. Sveda vid miktion
2. Täta trängningar
3. Frekventa miktionser

Minst 2 symtom ska finnas!

Gradera besvären

- Lätta
- Måttliga
- Svåra

Marianne 82 år

- Behandling för hypertoni, astma och diabetes typ 2.
- Haft UVI någon gång per år tidigare.
- Senaste månaden sveda vid miktion av och till, vissa dagar kissat oftare än vanligt, lite mer senaste dagarna.
- Behandlat med tranbärsjuice med tillfällig förbättring men efter någon dag åter sveda.
- Ingen feber.

- Urinsticka LPK +, nitrit neg.
- Efter bakjournskontakt fick pat Selexid i helgen.

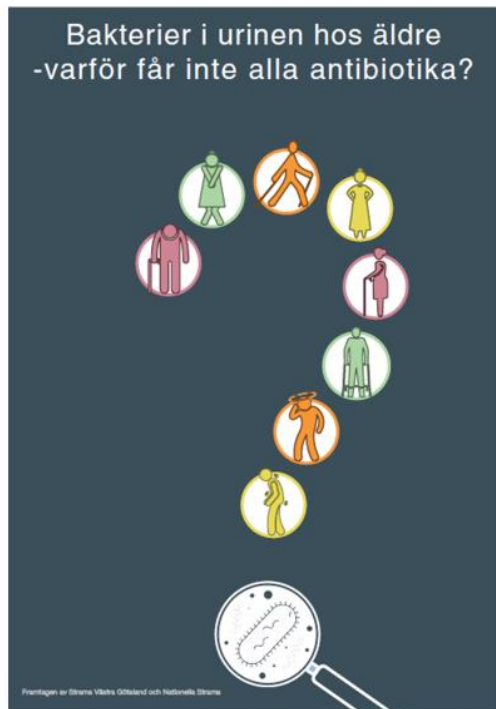
Räkna nytillkomna symtom

1. Sveda vid miktion
2. Täta trängningar
3. Frekventa miktionser

Minst 2 symtom ska finnas!

Informationsmaterial

Affisch och broschyr

svenska, engelska, finska,
arabiska, persiska, somaliska,
sorani, spanska

Stramas informationsmaterial

Adress & Distributionscentrum
Tryckta versioner på svenska

Film: Bakterier i urinen hos äldre

[Översikt - Vårdhandboken](#)

Take-home message

- **Ospecifika symtom** som trötthet, oro och förvirring, **utan** samtidigt akuta symtom från urinvägarna orsakas inte av akut cystit.
- **Kroniska symtom** från urinvägarna orsakas inte av bakterier i urinen.
- **Illaluktande urin** är **inte** en indikation för antibiotikabehandling.
- Vid ABU växer "snällare" bakterier som skyddar mot allvarligare infektioner.
- **Urinstickor och urinodlingar** ska bara tas på läkarordination.
- Antibiotika vid ABU ökar risken för:
  - **Symtomgivande uvi**
  - **Resistenta bakterier**
  - **Biverkningar**

TACK FÖR IDAG!